

Debat

Collective Impact til Rasmus Prehn: Her er landskabsløsningen med opbakning fra landbrugs- og naturorganisationer

DEBAT: Hvis landskaberne skal nå de store miljøpolitiske mål, er det nødvendigt med bredt samarbejde, skriver Søren Møller, formand for Fremtidens bæredygtige landskaber. Han fremhæver multifunktionel jordfordeling som en nøgle til grøn omstilling.

Genskabelsen af Søborg Sø er et godt eksempel på pragmatiske løsninger i landskabet. Foto: Liselotte Sabroe/Ritzau Scanpix

Søren Møller

Formand, Fremtidens bæredygtige landskaber

Dette indlæg er alene udtryk for skribentens egen holdning. Alle indlæg hos Altinget skal overholde de presseetiske regler.

Forhandlingerne om en ny landbrugspakke ventes at blive svære, og derfor drømmer fødevareminister Rasmus Prehn (S) om et nyt nationalt kompromis.

"Landbruget har også en grøn dagsorden. Vi har en god og lang tradition i Danmark for det samarbejdende folkestyre, hvor der kan være modsatrettede interesser. Når vi finder fællesmængder, så er det der, vi for alvor rykker," har ministeren sagt.

3. februar 2021 inviterede fødevarerministeren interesserede danskere, interesseorganisationer, eksperter, ordførere og medier til virtuel konference om "Fremtidens Landbrug".

På den virtuelle konference fortalte Kaare Larsen, formand for Søborg Sø Vandvindingslaug og landmand, om genskabelsen af Søborg Sø, der vil give natur, miljø, klima og oplevelser et stort løft.

Genopretningen omfatter et areal på knap 600 hektar og involverer 63 lodsejere. Den største del af området vil blive en lavvandet sø og resten til enge. Til genopretningen, som hviler på en præmis om frivillig deltagelse af lodsejerne, er der fulgt 93 millioner kroner fra staten.

Frivilligheden er lykkedes gennem en række muligheder for landmændene; de kan sælge jorden til Landbrugsstyrelsen, de kan modtage erstatningsjorde et andet sted i bytte, eller de kan beholde deres areal på søen og få en erstatning for, at det bliver vådere.

Multifunktionel jordfordeling kan være nøglen

Genskabelsen af Søborg Sø med de multifunktionelle gevinster ville næppe have kunnet lade sig realisere ved hjælp af de mange målrettede tilskudsordninger, der findes i dag.

Det er finanslovsbevillingen på 93 millioner kroner, der har gjort det muligt. Uden den ville søen enten skulle være realiseret som et vådområde, som et naturgenopretningsprojekt eller som et lavbundsområde til reducere af drivhusgasudledninger.

For de målrettede tilskudsordninger, der finansieres af EU-midler, ville lodsejeren skulle betale pengene tilbage, hvis han af god vilje eller et ønske om pragmatisme fremmede andre hensyn i projektet.

Siden igangsættelse af Søborg Sø-projektet er der dog sket en meget vigtig åbning i mulighederne for at lave pragmatiske løsninger i landskabet med brede samfundsgevinster; Den Multifunktionelle Jordfordelingsfond.

Det er åbenlyst, at vi ikke kommer nogle vegne med målene uden brede samarbejder ude i landskaberne,

Søren Møller, Formand, Fremtidens bæredygtige landbrug

Baggrunden er det årelange samarbejde om "Fremtidens bæredygtige landskaber", som Realdania tog initiativ til i 2014. Samarbejdet omfatter 15 organisationer fra blandt andet landbrug, skovbrug, grønne organisationer og friluftsliv.

Sammen har parterne igangsat og indsamlet erfaringer fra fire pilotprojekter om multifunktionel jordfordeling. De lovende resultater og opbakningen til projekterne fra deltagende kommuner, landboorganisationer og lodsejerne førte til etableringen

af Den Multifunktionelle Jordfordelingsfond på 150 millioner kroner i 2019 til gennemførelse af flere pilotprojekter.

I Fremtidens bæredygtige landskaber har vi netop holdt webinar med de nye pilotprojekter under Den Multifunktionelle Jordfordelingsfond. På tværs af pilotprojekterne er det åbenlyst, at vores landskaber skal opfylde rigtig mange formål – beskytte drikkevand og vandmiljø, håndtere mere vand i ådalene, producere fødevarer, skabe mere og bedre natur, finde plads til vedvarende energianlæg, skove, friluftsanlæg med videre. Der er store politiske ambitioner og mål for alle områderne.

Det er også åbenlyst, at vi ikke kommer nogle vegne med målene uden brede samarbejder ude i landskaberne, hvor målene skal udmøntes og virke sammen. Det kan kun lade sig gøre, når statslige styrelser, kommuner, vandselskaber, lodsejere, grønne organisationer, lystfiskere og mange flere hver især filer lidt på egne interesser og søger sammen om fællesmønderne.

Multifunktionel jordfordeling er i sig selv blot et redskab blandt mange i værktøjskassen. Men det er en nøgle til at åbne for grøn omstilling af vores landskaber, der fortsætter og rækker langt videre end selve jordfordelingerne.

Udtagning af lavbundsarealer

Længe før regeringen 3. februar 2021 meldte syv principper ud for de igangværende landbrugsforhandlinger, sendte parterne i Fremtidens bæredygtige landskaber i 2019 syv principper for en jordreform til regeringsudvalget for grøn omstilling.

En ambitiøs jordreform, som håndterer forbundne problemstillinger for klima, biodiversitet og vand-miljø, kan med de anviste principper gennemføres på et lavt konfliktniveau ved samtidig at med-tænke lokal udvikling, udvikling af attraktive landdistrikter og styrkelse af et rentabelt landbrugserhverv. Anbefalingerne hviler på erfaringer og udvikling af metoder fra fire pilotprojekter.

Det betyder for eksempel, at omlægning eller udtagning af lavbundsjorder bør tænkes mere helhedsorienteret for at udnytte synergieffekter, løse flere problemer samt tiltrække ekstern finansiering til egentlig "landfornyelse".

Den tilgang til udtagning af lavbundsarealer vil skrive sig ind i en vision for udvikling af landdistrikterne, hvor vi kommer tættere på nationale mål for miljø, klima og natur med mindre konflikt, og samtidig skaber det større sammenhængskraft mellem land og by.

Næste artikel

Dansk Miljøteknologi: Danmark har et forureningsproblem, som hverken overvåges eller håndteres tilstrækkeligt

Principper, pragmatisme og potentialer

Genetablering af Søborg Sø koster 93 millioner kroner. Genopretningen af Skjern Å kostede en kvart milliard kroner og var på det tidspunkt Nordeuropas største og dyreste naturgenopretningsprojekt.

En cost-benefit-analyse af Skjern Å-projektet foretaget af Den Kgl. Veterinær og Landbohøjskole i 2003 viste, at projektet har været en særdeles god forretning for samfundet. Det skyldes blandt andet de væsentlige rekreative interesser, herunder lystfiskeri og de deraf øgede indtægter fra turisme.

Til sammenligning er der 150 millioner kroner i Den Multifunktionelle Jordfordelingsfond.

I november 2019 evaluerede OECD dansk miljøpolitik og kom med anbefalinger til nye tiltag, blandt andet at opskalere indsatsen for at konvertere miljømæssigt værdifulde landbrugsarealer til naturområder gennem den multifunktionelle jordfordelingsfond, herunder også gennem mobilisering af private midler.

Kort efter udgav Københavns Universitet en samfundsøkonomisk cost-benefit-analyse af de forventede effekter af multifunktionel jordfordeling ved Glenstrup Sø. Finansministeriets vejledning er anvendt. Analysen viser, at forandringerne giver samfundsøkonomisk overskud, og at det er ressourcspild ikke at tænke landskabets potentialer intelligent sammen.

Ved første ansøgningsrunde til Den Multifunktionelle Jordfordelingsfond udsendte Landbrugsstyrelsen en nyhed "om overvældende interesse for multifunktionel jordfordeling". "Den store interesse for multifunktionel jordfordeling viser os, at kommunerne og Naturstyrelsen kan se mulighederne i at sammentænke hensynet til naturen, vandmiljøet, klimaet, landbruget og det lokale friluftsliv" (20. maj 2020)

Ved anden ansøgningsrunde udsendte Landbrugsstyrelsen en nyhed om, "at kæmpe interesse for fonden fremrykker midler til dobbelt så mange hektar kan få fri jordfordeling allerede i år" (15. september 2020).

Der er brug for at opskalere antallet af multifunktionelle jordfordelingsprojekter markant i en egentlig jordreform. Principperne er der, og potentialet er enormt. Organisationerne i Fremtidens bæredygtige landskaber bakker op om multifunktionel jordfordeling og vil tage ansvar for at brede denne pragmatiske tilgang ud i hele landet.